

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.01.1984, sp. zn. 3 Cz 38/83, ECLI:CZ:NS:1984:3.CZ.38.1983.1

Číslo: 28/1985

Právní věta: Do doby plnění závazku člena jednotného zemědělského družstva pracovat pro družstvo nepřetržitě po dobu sjednanou ve smlouvě o půjčce je třeba započítat i dobu tzv. další mateřské dovolené.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 31.01.1984

Spisová značka: 3 Cz 38/83

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednotná zemědělská družstva, Nemocenská

Předpisy: 65/1965 Sb. § 3

§ 157

§ 162 1/1982 Sb. § 12

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující jednotné zemědělské družstvo požadovalo žalobou vůči žalované zaplacení částky 22 500 Kčs, kterou jí poskytlo jako podmíněně nenávratnou půjčku na výstavbu rodinného domku s odůvodněním, že žalovaná nesplnila závazek pracovat v organizaci po dobu deseti let, ač se k tomu smlouvou o půjčce zavázala.

Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby s odůvodněním, že desetiletou lhůtu dohodnutou ve smlouvě o půjčce dodržela, neboť smlouva o půjčce byla uzavřena 30. 12. 1969 a její členský poměr k jednotnému zemědělskému družstvu byl ukončen 31. 12. 1979. Vycházela na rozdíl od žalujícího družstva z toho, že do doby plnění závazku pracovat v organizaci dohodnutou dobu je nutno započítat rovněž dobu čerpání tzv. další mateřské dovolené.

Rozsudkem okresního soudu v Prostějově bylo žalované uloženo zaplatit žalujícímu JZD částku 22 500 Kčs s 3 úrokem od 1. 1. 1980 do zaplacení a nahradit náklady řízení v částce 2442 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná nesplnila závazek ze smlouvy o půjčce a neodpracovala 10 let v organizaci, protože vycházel z toho, že doba tzv. další mateřské dovolené se do doby plnění závazku nezapočítává.

K odvolání žalované ve věci jednal a rozhodoval krajský soud v Brně, který svým rozsudkem potvrdil

rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně s tím odůvodněním, že závazek žalované začal od uzavření smlouvy o půjčce, tj. od 30. 12. 1969, a že se zřetelem k ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) bod 5 nařízení vlády ČSSR č. 138/1975 Sb. se jako výkon práce posuzuje doba, kdy člen družstva nepracuje pro překážky v práci s výjimkou doby další mateřské dovolené. Proto tuto dobu nelze započítat do plnění závazku žalované nepřetržitě pracovat pro žalující JZD po sjednanou dobu 10 let, takže tu nebyly splněny podmínky pro prominutí stabilizační půjčky.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Soudy obou stupňů vycházely při posouzení důvodnosti žaloby o zaplacení částky 22 500 Kčs s přísl. ze zjištění, že žalovaná se v souvislosti s poskytnutím půjčky zavázala pracovat u žalujícího JZD nepřetržitě po dobu deseti let počínaje uzavřením smlouvy o půjčce, tj. 30. 12. 1969. Smlouva o půjčce byla uzavřena za účinnosti dříve platné vyhlášky č. 137/1968 Sb., o finanční, úvěrové a jiné pomoci družstevní a individuální bytové výstavbě, která se vztahovala na družstevní bytovou výstavbu prováděnou na základě stavebního povolení vydaného od 1. 1. 1968 (§ 1 této vyhlášky). Podle ustanovení § 17 této vyhlášky pomoc družstevní výstavbě a výstavbě rodinných domků pro pracovníky v zemědělské a lesní prvovýrobě upravovaly směrnice, vydané ministerstvem zemědělství a výživy a ministerstvem lesního a vodního hospodářství v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady. Pro pracující v zemědělské prvovýrobě vydalo na základě tohoto zmocňujícího ustanovení vyhlášky č. 137/1968 Sb. ministerstvo zemědělství a výživy ČSR 1. 4. 1969 směrnici čj. IV/3-226/69, o pomoci bytové výstavbě pro pracující v zemědělské prvovýrobě, která byla uveřejněna ve Věstníku ministerstva zemědělství a výživy ČSR v částce 5/1969. Podle č. 14 bodu 4 citované směrnice se o poskytnutí půjčky měla uzavřít s osobou pracující v zemědělské prvovýrobě smlouva, v níž se zavázala, že bude po dohodnutou dobu u organizace nepřetržitě pracovat, a podle níž organizace jí po splnění tohoto závazku půjčku promine.

Ustanovení citované směrnice, ani jiného právního předpisu však blíže nevynaložilo pojem „nepřetržitá práce“ a zejména neřešilo otázku, zda se jako výkon práce posuzuje i doba tzv. další mateřské dovolené ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 zák. práce (§ 162 odst. 1 zák. práce). Nelze sdílet právní názor vyslovený odvolacím soudem, který při výkladu tohoto pojmu vycházel z ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) bod 5 nařízení vlády ČSSR č. 138/1975 Sb., neboť toto zákonné ustanovení se týká výlučně nároku člena JZD na dovolenou. Pokud citovaný právní předpis výslovně vylučuje dobu další mateřské dovolené z okruhu překážek v práci, posuzovaných jako doba výkonu práce, je třeba vzít v úvahu, že z hlediska zápočtu dob pro vznik nároku na dovolenou je třeba postupovat jiným způsobem než při výkladu pojmu nepřetržitě práce v souvislosti se zápočtem další mateřské dovolené z hlediska vzniku nároku na dovolenou se nedotýká nijak výrazně nároků žen, které se po uplynutí mateřské dovolené v zájmu prohloubení mateřské péče o dítě rozhodnou využít možnosti pečovat o dítě až do věku 2 let dítěte (§ 157 odst. 2 zák. práce), bylo by v případě tzv. stabilizačních půjček v rozporu s důslednou ochranou práv žen a matek vylučovat započtení doby další mateřské dovolené do doby plnění závazku pracovnice v organizaci nepřetržitě pracovat. V souvislosti s výkladem pojmu nepřetržitě práce je třeba přihlídnout mimo jiné i k ustálenému výkladu tohoto pojmu v řadě jiných právních vztahů, na které pamatuje zákoník práce nebo jiné právní předpisy (např. § 12 vyhlášky č. 33/1974 Sb. o příspěvcích a náhradách, které se poskytují pracovníkům získaným nábořem prováděným národními výbory, ustanovení § 143 zák. práce, ustanovení vyhlášky č. 115/1978 Sb., o nábořových příspěvcích v cukrovarnictví, vyhlášky č. 159/1970 Sb., o odměnách při životním jubileu, a vyhlášky č. 62/1970, o nábořových příspěvcích doosídlencům), v nichž vesměs pro vznik nároku postačuje trvání pracovního poměru a není rozhodný faktický výkon práce v organizaci. Není důvodu k tomu, aby v oblasti zemědělskodružstevních vztahů v souvislosti s účastí členů jednotných zemědělských družstev na

společenské práci bylo postupováno podle odlišných hledisek. Opačný výklad by byl současně i v rozporu s důslednou ochranou práv žen a matek při jejich zapojení do pracovního procesu a ve svých důsledcích i v rozporu s čl. VII základních zásad zákoníku práce, podle něhož se ženám zajišťují pracovní podmínky umožňující jim účast na práci i s ohledem na jejich společenskou funkci v mateřství, při výchově dětí a péči o ně, jakož i v rozporu s čl. IX základních zásad zákoníku práce, který zdůrazňuje, že pracovněprávní vztahy jsou v době neschopnosti pracovníků k práci z důvodu nemoci, úrazu, těhotenství nebo mateřství chráněny zákonem ve zvýšené míře. Ochrana práv žen a matek je jednou z ústavních zásad (čl. 27 Ústavy ČSSR 1)) a vzhledem k tomu, že ve vývoji jednotných zemědělských družstev se výrazně projevuje tendence ke sblížení právního postavení členů JZD s právním postavením ostatních pracujících je nutno ustanovení základních zásad zákoníku práce 2) chápat přiměřeně i v souvislosti s ochranou právního postavení žen a matek, které jsou členkami jednotných zemědělských

Dne 15. 1. 1982 vstoupila v účinnost vyhláška č. 1/1982 Sb., o finanční, úvěrové a jiné pomoci družstevní a individuální bytové výstavbě. Není bez významu, že podle výkladu federálního ministerstva financí k ustanovením této vyhlášky (a jmenovitě k ustanovení § 12 odst. 8), uveřejněného ve Finančním zpravodaji č. 9, 10 z 28. 10. 1982 pod č. 43, se do plnění závazku nepřetržitě v organizaci pracovat započítává jak doba mateřské dovolené, tak i další mateřské dovolené. Tento výklad sice cituje ustanovení § 157 odst. 2 zák. práce, ovšem ani z hlediska zemědělskodružstevních předpisů není důvodu k jinému výkladu u stabilizačních půjček, které se opírají o ustanovení směrnic ministerstva zemědělství a výživy ČSR.

Z uvedeného vyplývá, že do doby plnění závazku člena jednotného zemědělského družstva pracovat pro družstvo nepřetržitě po dobu sjednanou ve smlouvě o půjčce je třeba započítat dobu tzv. další mateřské dovolené.

Soudy obou stupňů vycházely v projednávané věci z jiného právního názoru, a proto svými rozsudky porušily zákon v ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 36 odst. 1 a § 343 odst. 1 o. z.

1) ústavního zákona č. 100/1960 Sb. (ve znění ústavních zákonů č. 143/1968 Sb., č. 144/1968 Sb., č. 57/1969 Sb., č. 155/1969 Sb., č. 43/1971 Sb., č. 50/1975 Sb., a č. 62/1978 Sb.)

2) zákona č. 65/1965 Sb. (ve znění vyhlášeném se změnami a doplňky pod č. 55/1975 Sb. a ve znění zákonů č. 72/1982 Sb. a č. 111/1984 Sb.)